

Vergaderjaar 2018–2019

34 477

Sociaal domein

Nr. 63

BRIEF VAN DE STAATSSECRETARIS VAN SOCIALE ZAKEN EN WERKGELEGENHEID

Aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal

Den Haag, 22 mei 2019

Met deze brief bied ik u, mede namens de ministers van VWS en BZK, de Minister voor Rechtsbescherming en de Staatssecretaris van VWS het eindrapport van de Verkenning Regeling Maatwerk Multiprobleem Huishoudens aan¹. De Verkenning, opgesteld door een ambtelijke werkgroep, adviseert interventies om de professional in het brede sociaal domein beter in staat te stellen eerder, sneller en beter maatwerk te leveren aan huishoudens met complexe problemen. Om dit mogelijk te maken is het Rijk aan zet, in nauwe samenwerking met gemeenten en uitvoeringsorganisaties.

Professionals in het sociaal domein vervullen een belangrijke rol voor inwoners die vastlopen in de maatschappij. Of het nu gaat om participatie, inkomenswaarborg, zorg, onderwijs of veiligheid; professionals ondersteunen, regisseren en grijpen in als dat nodig is. De verschillende wetten in het sociaal domein vormen de kaders voor de professional in zijn contact met burgers.

De Verkenning constateert dat de wettelijke kaders bij de meerderheid van de huishoudens goed functioneren waardoor een passende oplossing bereikbaar is. Maar er ontstaat wrijving wanneer een huishouden problematiek ervaart op meerdere domeinen tegelijkertijd: een interventie geschikt voor het ene domein, verergert mogelijk problematiek op het andere domein. Zo kan energieafsluiting als gevolg van betaalachterstanden gezondheidsklachten verergeren. Ook kan er bij complexe problematiek onduidelijkheid zijn over de bevoegdheid tot gegevensuitwisseling tussen de betrokken partijen, zoals de jeugdzorg, het wijkteam, of de huisarts. Zelfs wanneer een passende oplossing voorhanden lijkt, kan zich alsnog discussie tussen instanties voordoen over wie wat betaalt.

¹ Raadpleegbaar via www.tweedekamer.nl.

De benodigde interventie laat dan op zich wachten. Intussen escaleert de problematiek. Kosten voor zorg, bestaanszekerheid, en veiligheid nemen toe.

Schattingen van het aantal huishoudens met complexe problematiek lopen uiteen, mede afhankelijk van de gekozen definitie. Op basis van verschillende onderzoeken komt in de Verkenning een beeld naar voren van ongeveer 1 tot 4% van alle huishoudens. Het maatschappelijk leed en de publieke kosten die met deze huishoudens gepaard gaan zijn naar schatting buitenproportioneel groot. De geboden ondersteuning leidt nog onvoldoende tot oplossing of verlichting van de problematiek. Dit willen wij doorbreken.

Maatwerk bij complexe problematiek

Wij herkennen de complexe problematiek waar mensen mee te maken kunnen hebben, en de uitdaging die dit vormt voor overheidsdienstverlening. Hier is reeds breed aandacht voor². Overheidsbeleid richt zich op het bevorderen van zelfstandigheid en actieve deelname aan de maatschappij. Maatschappelijke kosten kunnen worden beperkt door problemen zoveel mogelijk preventief op te lossen, en hierbij aan te sluiten bij de behoeften en mogelijkheden van het huishouden. Mensen benaderen we hierbij vanuit één plan en één regisseur. Dit geldt ook voor de groep mensen die duurzaam aangewezen is op steun vanuit de overheid. Om hier beter in te voorzien moet de positie van de professional in het sociaal domein versterkt worden door eerder en sneller maatwerk over de domeinen heen mogelijk te maken. De Verkenning Regeling Maatwerk Multiprobleem Huishoudens biedt hier concrete handvatten toe.

Gewenste situatie

In de gewenste situatie is de professional getraind in het maken van integrale afwegingen en herkent hij situaties die vragen om maatwerk. De professional ervaart rugdekking vanuit het bestuur om af te wijken van de standaard werkwijze, en de wettelijke kaders bieden hier de benodigde ruimte toe. Het is bovendien mogelijk om op basis van een zorgvuldige afweging informatie te delen die noodzakelijk is om tot een oplossing te komen. De voorwaarden en begrenzingen die daarbij gelden zijn duidelijk. Patstellingen tussen instanties worden voorkomen, enerzijds doordat een daadkrachtige escalatieroute voorhanden is, anderzijds doordat de professional budget op het snijvlak van regelingen kan inzetten. Vertrouwen in de professional staat daarbij voorop.

De beoogde werkwijze willen wij samen met betrokken partijen uitwerken door een programmatische aanpak. Hierbij benadrukken we dat leveren van maatwerk vaak al mogelijk is binnen de huidige wettelijke kaders. Onderdeel van het programma is daarom stimuleren van bewustzijn en vermogen van partijen om binnen bestaande kaders te handelen naar de bedoeling van de wet. Op onderdelen van de aanpak zal wel nader onderzocht worden of aanpassing van huidige wet- en regelgeving nuttig en noodzakelijk is. Parallel aan de uitwerking van de verkenning gaan we praktijktoetsen uitvoeren samen met een kopgroep van circa tien gemeenten. De praktijktoetsen en gestagneerde casuïstiek geven inzicht in de dilemma's die professionals ondervinden bij het zoeken van een oplossing. Het gaat hierbij om domein overstijgend systeemleren vanuit de positie van de professional. Binnen de praktijktoetsen wordt zoveel

² O.a. via het Programma Sociaal Domein, en de Brede Schuldenaanpak, zie Kamerstuk 34 477, nr. 46 respectievelijk Kamerstuk 24 515, nr. 431.

mogelijk gewerkt volgens de voorgestelde aanpak. Het is hierbij nadrukkelijk niet de bedoeling om vooruit te lopen op wijzigingen in wet- en regelgeving.

Tot slot

De transformatie in het sociaal domein is in volle gang. Deze is pas compleet wanneer het stelsel niet alleen uitkomst biedt voor inwoners met enkelvoudige vragen waarin de afzonderlijke wetten voldoende voorzien, maar juist wanneer recht wordt gedaan aan de huishoudens waar sprake is van complexe sociale vraagstukken. Een goed ontworpen systeem biedt mogelijkheden om van de reguliere werkwijze af te wijken wanneer het gangbare regime geen uitkomst biedt. De relevante maatstaf is niet of het systeem klopt maar of de mensen geholpen zijn en het resultaat merkbaar is.

Voor zover de huidige mogelijkheden hier te kort schieten, zullen we deze alsnog creëren. U wordt in het najaar nader geïnformeerd over de voortgang van het programma.

De Staatssecretaris van Sociale Zaken en Werkgelegenheid,
T. van Ark